

ВЛАСЕНКО В.М., ГЛУШАН О.В.

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

У публікації подано документи з історії діяльності Українського університетського угруповання для Ліги Націй, виявлені в архівах Чеської Республіки та України. Представлені матеріали висвітлюють участь академічного товариства українського еміграційного студентства і професури у міжнародному співробітництві у рамках Ліги Націй на межі 20-30-х років ХХ ст.

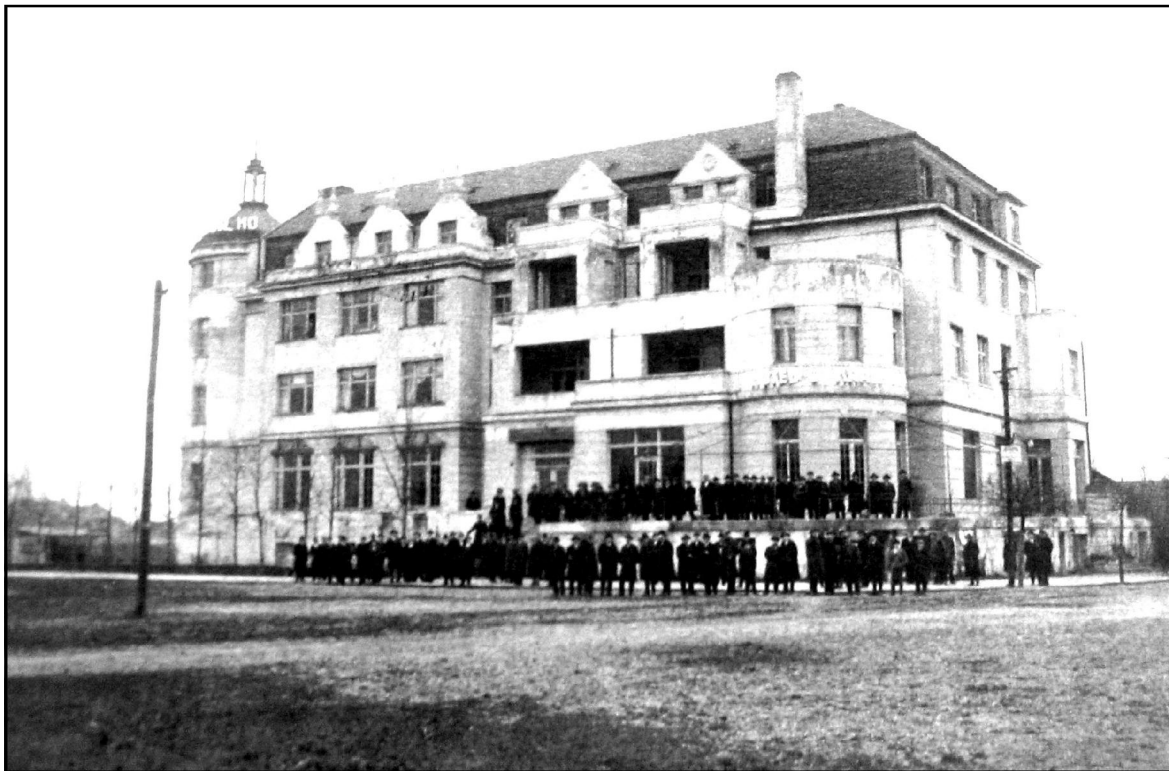
Представниками другої, міжвоєнної, хвилі української еміграції в країнах Європи у 20-х роках ХХ ст. була створена розгалужена мережа громадсько-політичних і культурно-освітніх організацій, що мали на меті пропаганду та захист українських національних інтересів. Найбільше таких організацій діяло у Чехо-Словацькій Республіці (ЧСР). Одним з об'єднавчих центрів для них була Українська господарська академія (УГА) в Подєбрадах (1922-1935), біля якої *“гуртувалися десятки наукових, культурно-просвітніх, мистецьких, економічних, професійних та спортивних організацій, що своїми зв'язками з співзвучними їм чужинецькими організаціями пропагували українську національну справу”*¹. Групою її професорів і студентів у 1925 р. було засновано Українське університетське угруповання для Ліги Націй (УУУ для ЛН), що репрезентувало українське студентство й українську націю загалом перед Міжнародною університетською федерацією для Ліги Націй (МУФ для ЛН) та іншими міжнародними громадськими організаціями, орієнтованими на Лігу Націй.

Питання виникнення і розвитку діяльності УУУ для ЛН висвітлено у науковій літературі недостатньо. Стишло охарактеризував його діяльність у своєму фундаментальному дослідженні С.Наріжний². Побіжні згадки про товариство містяться у дисертаційному дослідженні О.Дуднік, присвяченому українському еміграційному студентському руху на теренах Центрально-Східної Європи в 20-х роках ХХ ст.³ Доповнюють знання про створення й основні напрямки діяльності угруповання нещодавно опубліковані документи з Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), серед яких - статут товариства, протокол засідання його Управи, оголошення про загальні збори угруповання з зазначеним у них порядком денним, листування голови товариства С.В.Бородаєвського у справах УУУ для ЛН та ін.⁴

Дослідження створення, діяльності та значення УУУ для ЛН ускладнюється тим, що матеріали з історії цієї організації розпорошені по архівних установах різних країн. Одна частина з них у складі так званого *“празького українського архіву”*⁵ у повоєнні роки була вивезена до СРСР і нині зберігається у кількох центральних й обласних архівосховищах України, архівах Росії, інша частина залишалася у Празі. Тож публікація виявлених у фондах Національного архіву Чеської Республіки (НАЧР) документів УУУ для ЛН дає можливість розширити знання про діяльність угруповання, з'ясувати окремі аспекти його участі у роботі міжнародних громадських організацій та інституцій, орієнтованих на ЛН, визначити його роль у громадському житті української еміграції в ЧСР.

Заснована 15 квітня 1924 р. представниками чотирьох університетських товариств - англійського, німецького, французького та чехословацького - МУФ для ЛН⁶ звернулася до провідників студентства країн усього світу з закликом створювати

національні угруповання, що ввійшли б до складу Федерації та поширювали ідеї і принципи ЛН у середовищі студентського та професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів. Відгукнулося на нього й українське еміграційне студентство в ЧСР. З ініціативи та під керівництвом вченого-економіста, кооператора, державного діяча колишньої Російської імперії, Української Держави гетьмана П. Скоропадського, Директорії УНР, а на той час - професора УГА й Українського вільного університету С.В.Бородаєвського⁷ 18 травня 1925 р. при Академії розпочало свою діяльність УУУ для ЛН. Головним завданням у статуті товариства визначалося *“студіювання ідей Ліги Націй, розповсюдження їх серед українців та взагалі спільна праця студентів та професури українських високих шкіл на засадах, реклямованих Лігою Націй по утворенню атмосфери міжнароднього порозуміння та довірря, що веде до сталого миру, потрібного цілому світові, а зокрема українській нації”*⁸.

Один з корпусів Української господарської академії. Подсбрани. Кінець 1920-х рр.

В УУУ для ЛН нараховувалося близько 120 офіційних членів. Якщо ж врахувати, що до складу товариства входив також Центральний союз українського студентства, який об'єднував переважну більшість українських студентських товариств на еміграції та в Західній Україні, то число членів УУУ становило близько 3,5 тис. осіб, що проживали не лише в ЧСР, а й в інших країнах перебування української еміграції⁹. Зважаючи на цю обставину, керівництво товариства прагнуло організувати його відділи у таких осередках української еміграції, як Белград, Берлін, Бухарест, Варшава, Париж, Софія. Крім студентів, членами товариства були також викладачі вищих навчальних закладів, що, на думку учасників VIII Конгресу МУФ, мало запобігти втраті національним угрупованням керівних кадрів й активістів та зниженню активності й

ефективності його діяльності у результаті щорічних випусків студентів. Присутність професорів мала надати діяльності товариства стабільності та науковості¹⁰. Активними діячами УУУ для ЛН були такі професори, доценти, лектори й асистенти УГА, як Л.Бич, М.Добриловський, В.Іванис, Б.Мартос, В.Садовський, О.Коваленко, В.Кучеренко, С.Романовський, К.Безкровний, В.Сапіцький, С.Володимирів, Є.Гловінський, Г.Денисенко, А.Кущинський, К.Ніщеменко, О.Питель та ін.

Управління товариством здійснювали Загальні збори, Управа та Ревізійна комісія¹¹. Загальні збори збиралися не менше одного разу на рік та вирішували найважливіші питання організації діяльності угруповання: затверджували статут та вносили зміни до нього; обирали керівні органи; ухвалювали бюджет та план діяльності організації; вирішували справи про членство в товаристві та ліквідацію останнього. Управа, що складалася з 5 осіб - голови, його заступника, секретаря, скарбника й інформаційного референта товариства, була його виконавчим органом. До Ревізійної комісії входило 3 члени товариства, які здійснювали перевірку діяльності Управи не менше 2-х разів на рік, а також брали участь в її засіданнях з правом дорадчого голосу. Незмінним головою (президентом) УУУ для ЛН був С.В.Бородаєвський.

Діяльність УУУ для ЛН здійснювалася у декількох основних напрямках: участь у роботі міжнародних конгресів, конференцій, з'їздів, комісій тощо, що влаштовувалися МУФ для ЛН або окремими національними угрупованнями - її членами, Верховним комісаріатом Ліги Націй у справах біженців, Міжнародною унією товариств Ліги Націй, Міжнародним бюро миру, Міжнародним бюро праці, Міжнародним інститутом інтелектуальної співпраці та іншими інституціями і громадськими організаціями, орієнтованими на ЛН; співпраця з українськими еміграційними студентськими організаціями, науковими установами та навчальними закладами; участь у громадських і культурно-просвітницьких заходах, що здійснювалися УГА. Координуючи свої зусилля з Українським академічним комітетом та його членами, Центральним союзом українського студентства, Товариством прихильників УГА, угруповання використовувало трибуну конгресів МУФ для декларування перед європейською громадськістю протестів проти вбивства С.В.Петлюри та спроб звинуватити його у єврейських погромах на Україні в 1919-1920 рр.; проти політики сталінського режиму в Україні наприкінці 1920-х - на початку 1930-х років, зокрема щодо масових арештів української інтелігенції у справі Спілки визволення України та ін.

Розгортанню більш активної діяльності УУУ для ЛН в рамках Федерації перешкоджало те, що, згідно із статутом МУФ, її членами могли бути угруповання окремих держав, а не націй. Українське угруповання розглядали як організацію бездержавної нації, а отже як неповноправного члена МУФ. Вже у вересні 1925 р. делегат українського товариства С.Романовський взяв участь у II Конгресі МУФ. Тоді ж УУУ для ЛН було прийнято до складу Федерації, проте не як дійсного члена, а лише з правом дорадчого голосу¹². Конгрес схвалив ідею тісного співробітництва українського угруповання з чехословацьким¹³. У наступні роки українці продовжували домагатися дійсного членства. У 1928 р. Бюро МУФ підтвердило рішення II Конгресу щодо статусу УУУ (до речі, обмежені права мало й університетське товариство, створене росіянами-емігрантами)¹⁴. Остаточо питання про права й статус українського угруповання було вирішене у 1930 р. під час роботи VII Конгресу МУФ у Женеві. На пленарному засіданні 2 вересня була затверджена представлена

С.В.Бородаєвським на розгляд організаційної комісії Конгресу наступна схема вирішення “українського питання”: УУУ для ЛН набувало всіх прав члена Федерації за виключенням виборчого права на пленарних засіданнях Конгресу¹⁵.

Таке рішення Конгресу було зумовлене постійним інтересом, який виявляло українське товариство до діяльності МУФ, та безпосередньою участю у ній. Так, УУУ регулярно делегувало своїх представників на щорічні форуми Федерації: III Конгрес (Женева, 1926) - С.Бородаєвського, IV (Лондон, 1927), V (Женева, 1928) - С.Бородаєвського, Б.Бокітька, VI (Женева, 1929) - С.Бородаєвського, Б.Бокітька, VII (Женева, 1930) - С.Бородаєвського, Г.Келлер-Чикаленко, VIII (Женева, 1931) - С.Бородаєвського, Г.Келлер-Чикаленко, О.Бойківа, А.Руснака, XII (Женева, 1935) - С.Бородаєвського та ін. Українські делегати брали активну участь в обговоренні різних актуальних проблем, зокрема про національні меншини, вивчення студентами вищих навчальних закладів діяльності Ліги Націй та пов'язаних з нею громадських організацій, виголошували доповіді з окремих питань тощо. Організаційна комісія VII Конгресу відзначила значний внесок С.В.Бородаєвського у розвиток та пропаганду діяльності МУФ для ЛН, його віддану працю на користь Федерації¹⁶.

Нижче подано документи з ЦДАВО України (№2, 7, 14, 15) та НАЧР (решта), що висвітлюють діяльність УУУ для ЛН у 1929-1931 рр. За номінальною ознакою представлені документи - це листи (№№1, 7), циркуляр (№2), чернетки (№№6, 9) й оригінали протоколів загальних зборів товариства (№№3, 8) та засідань його управи (№№13, 16), проекти резолюцій (№5), фінансові звіти про стан товариства (№№10, 12) та додані до них матеріали, зокрема розписки (№11), мандати делегатів УУУ на VII Конгрес МУФ (№№14, 15) тощо. Наведені матеріали дозволяють скласти уявлення про основні напрямки діяльності та фінансовий стан угруповання на початку 1930-х років, демонструють спрямованість зусиль товариства на привернення уваги світової громадськості до проблем становища українського народу, розвитку його національного життя та їх вирішення.

Документи публікуються вперше зі збереженням орфографії, стилістики та пунктуації джерела. Відновлені упорядниками пропущені та скорочені слова подані у квадратних дужках. Фрагменти тексту, що не вдалося розшифрувати, позначені трикрапкою у квадратних дужках. Згідно з нормами сучасного українського правопису розставлено апострофи. Наприкінці публікації подано коментарі стосовно згаданих у тексті персоналій, подій, понять і маргіналій.

¹Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі - ЦДАВО України), ф.3879, оп.1, спр.1, арк.44.

²Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. - Ч.1. Репринтне видання 1942 р. / Відповід. ред. О.Купчинський. - Львів-Кент-Острог: Дослідно-видавничий центр Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, 2008. - С.113, 261-262.

³Дуднік О.Я. Український студентський рух в еміграції (Центрально-Східна Європа, 20-ті роки ХХ ст.): Автореф. дис. ... канд. істор. наук: 07.00.02 / Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України. - К., 2003. - С.16.

⁴Глушан О.В. Українське університетське угруповання для Ліги Націй: матеріали до історії організації // Сумська старовина. - 2009. - №№XXVI-XXVII. - С.207-229.

⁵Детальніше про переміщення та сучасне місцезнаходження матеріалів “празького українського архіву” див.: Лозенко Л.І. Празький український архів: історія і сьогодення // Архіви України. - 1994. - №1-6. - С.18-30; Кентій А.В. Фонд “Український музей у Празі” ЦДАГО України як складова “Празького архіву” // Архіви України. - 2000. - №1-3. - С.43-49; Мушинка М. Архіви української еміграції з Чехо-Словаччини (1917-1945): Сучасний стан і місця зберігання // На службі Клію: 36. наук. праць на пошану

Любомира Романа Винара з нагоди 50-ліття його наукової діяльності / Ред.: М.Брайчевський та ін. - К.; Нью-Йорк; Торонто; Париж; Львів, 2000. - С.532-545; *Він же*. Музей визвольної боротьби України в Празі та доля його фондів. Історико-архівні нариси. - К., 2005. - 160 с., іл.; *Грімстед Патриція Кеннеді*. "Празькі архіви" у Києві та Москві: Повоєнні розшуки і вивезення еміграційної архівної українки. - К., 2005. - 252 с.; *Палієнко М.Г.* Архівні центри української еміграції (створення, функціонування, доля документальних колекцій). - К.: Темпора, 2008. - 688 с., іл. та ін.

⁶La Federation universitaire internationale pour la Societe des nations. Un observatoire des jeunes releves europeennes // Les releves en Europe d'un apres-guerre a l'autre: racines, reseaux, projets et posterites / *Olivier Dard et Etienne Deschamps* (dir.). - Bruxelles: P.I.E.-Peter Lang, 2005. - P.355-371.

⁷Детальніше про С.В.Бородаєвського див.: *Власенко В.М.* Сергій Бородаєвський (1870-1942) // Українські кооператори. Історичні нариси / *С.Гелей* (ред.). - Львів: Коопосвіта, 1999. - Кн.1. - С.201-210; *Аліман М.В., Гавриленко Ю.М.* Видатні діячі кооперативного руху та їх ідеї. - Донецьк: ПРОЕКТ, 2000. - С.205-206; *Злупко С.* Українська економічна думка. Постаті і теорії. - Львів: Євросвіт, 2004. - С.306-308, 349-350; *Власенко В.М., Власенко В.В.* Корифей кооперативної справи (До 135-річчя від дня народження С.В.Бородаєвського) // Сумський історико-архівний журнал. - 2005. - Вип.1. - С.11-22; *Глушан О.В.* С.В.Бородаєвський: документи до біографії // Пам'ятки: археографічний щорічник. - 2009. - Т.10. - С.124-137; *Вона ж.* С.Бородаєвський - історик українського кооперативного руху // Дні науки історичного факультету: Матеріали III Міжнародної наукової конференції молодих учених, присвяченої 65-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній Війні / Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. - Вип. III: у 4-х ч. - Ч.4. - К., 2010. - С.55-58 та ін.

⁸ЦДАВО України, ф.3883, оп.1, спр.6, арк.4.

⁹Там само, спр.11, арк.7.

¹⁰Там само, спр.12, арк.42.

¹¹Там само, спр.6, арк.4.

¹²Українське життя. - Подєбради, 1926. - 26 серпня. - С.3

¹³ЦДАВО України, ф.3883, оп.1, спр.21, арк.22.

¹⁴Там само, спр.11, арк.17.

¹⁵Там само, спр.21, арк.106зв.

¹⁶Там само, арк.101.

№1

ЛИСТ КОМІСІЇ ЛЕКТОРСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ УГА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ АКЦІЇ ПРОТЕСТУ ПРОТИ МАСОВИХ АРЕШТІВ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УКРАЇНІ ДО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

До Академічного Товариства для Ліги Націй.

Лекторський персонал Української Господарської Академії¹ в ЧСР на своїх зборах 14 м[инулого] м[ісяця] одноголосно ухвалив резолюцію-протест проти останніх масових арештів української інтелігенції² на Україні і висловив побажання, щоби українські наукові та культурні установи і товариства виступили під проводом Українського Академічного Комітету³ солідарно перед чужинецькими відповідними установами і товариствами та інституціями Ліги Націй.

Комісія обрана на цих Зборах для переведення акції протесту Зборів дозволяє собі довести до ласкавого відома ухвалену резолюцію і висказане побажання.

Голова Комісії Проф[есор] *Бич*⁴

Секретар Др. інж[енер] *Ол.Питель*⁵

Подєбради

“ ”⁶ січня 1929 р.

Адреса: Prof[есор] L.Вус,

Podebrady, Nadrazni 25

НАЧР, ф. "Український музей в Празі", інв. №224. Машинописний оригінал.

№2

ЦИРКУЛЯР МІЖНАРОДНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ ЛІГИ
НАЦІЙ, НАДІСЛАНИЙ С.В.БОРОДАЄВСЬКОМУ

Federation Universitaire Internationale pour la Societe des Nations
Note Circulaire №3
Reunion du Conseil de la F.U.I. pour l'annee 1930

Le Conseil de la F.U.I. se reunira a Paris les 28 fevrier - 1er et 2 Mars au Secretariat de la S.D.N. a Paris, 35 rue Vernet.

Premiere seance le 28 Fevrier a 9 h[heure] du matin.

ORDRE DU JOUR:

- I - Rapport du Secretaire General,
 - II - Projet financier presente par le Vice-President Tresorier,
 - III - Etude du probleme des Etats-Unis d'Europe (France)
Detail de la discussion:
1° - Sont-ils souhaitables? Au point de vue economique, politique, psychologique.
2° - Sont-ils realisables? Economiquement, politiquement - Point de vue administratif.
Formation d'une noyau de cohesion.
 - 3° - Cadre de la S.D.N.
 - IV - Groupements universitaires paneuropeens (Suisse),
 - V - Cas du Groupement Ukrainien (resolution du 6eme Congres).
 - VI - Preparation pour le prochain Congres de conferences sur le probleme des minorites (resolution du 6eme Congres),
 - VII - Demande d'admission d'un nouveau Groupement Bulgare,
 - VIII - Creation de chaires speciales dans les Facultes pour etudier les organisations internationales pour la Paix (Ukraine).
 - IX - Questions diverses.
- Le President: *Paul MOHN*

Переклад

Міжнародна Університетська Федерація для Ліги Націй
Циркуляр №3
Зібрання Ради М.У.Ф. у 1930 р.

Рада М.У.Ф. збереться у Парижі 28 лютого - 1 і 2 березня в Секретаріаті Л.Н., Париж, вул. Вернет, 35.

Перше засідання - 28 лютого о 9 годині ранку.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

- I - Доповідь Генерального Секретаря,
- II - Фінансовий проект, представлений Віце-президентом-скарбником,
- III - Вивчення проблеми Об'єднаних штатів Європи (Франція)
Деталі обговорення:
1° - Чи бажані вони? З економічної, політичної, психологічної точки зору.

2° - Чи можна їх реалізувати? Економічна, політично-адміністративна точка зору. Утворення одного згуртованого об'єднання.

3° - Кадри Л.Н.

IV - Загальноєвропейські університетські угруповання (Швейцарія),

V - Справа Українського Угруповання (рішення VI Конгресу)⁷,

VI - Підготовка до найближчого Конгресу конференції з проблеми меншин (рішення VI Конгресу),

VII - Заява про прийняття нового Болгарського Угруповання,

VIII - Створення на факультетах спеціальних кафедр для вивчення міжнародних організацій миру (Україна).

IX - Різне.

Президент: *Поль МОХН*

ЦДАВО України, ф.3883, оп.1, спр.11, арк.29. Машинописна копія.

№3

ПРОТОКОЛ НАДЗВИЧАЙНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

Протокол надзвичайних Загальних Зборів Українського Університетського
Угруповання для Ліги Націй
27 грудня 1930 р.⁸

Присутні - листа присутніх⁹

Голова - проф[есор] Бородаєвський¹⁰

Секретар інж[енер] Є.Гловінський¹¹

Порядок денний:

I. Реферат проф[есора] Бородаєвського про засідання Ради М.У.Ф. для Л.Н. що має відбутися 20-21/І 1930 р.

II. Протест проти терору на Україні

Проф[есор] Бородаєвський докладає, що наше угруповання одержало запитання на засідання Ради М.У.Ф. для Л.Н. і що він, як голова У.У.У. представив докладну записку відносно тих справ, що мають бути розглянені, подавши свою думку, що дисципліна про міжнародні організації миру має бути поставлена яко студійна на високих школах.

Зазначає, що Сенат¹² Академії асігнував У.У.У. 500 кс¹³ для внеску до М.У.Ф. На майбутній конференції¹⁴ (у вересні) має бути поставлено питання про меншости і відношення до них. Спочатку ця справа має бути профільтована в Раді М.У.Ф. Хоч де які націон[альні] угруп[овання] ставлять питання практично, треба рахуватися з тим, що Рада вимагатиме суворо наукового подходу, тому [...] виносити на конференцію. Ставить перед зборами питання, які б такі проблеми вони вважали потрібним винести на Конференцію.

З цього приводу зав'язуються дискусії, в яких беруть участь Садовський¹⁵, Безкровний¹⁶, Питель, Володимиров¹⁷, Бородаєвський, Гловінський.

Виноситься рішення - І-ше бажано було б поставити питання 1) про статистику національностей і про встановлення науково об'єктивного методу цієї статистики.

2) про створення соціологічно-психологічного інституту для вивчення питань про націон[альні] меншости для дослідження, як відбивається національно-пригнічений стан на жиючості і т.и.

Пі обрати комісію в складі д-ра Пителя, інж[енера] Денисенка¹⁸, Гловінського і Др. Володимирова з завданням: підготувати статистичний матеріал про стан укр[аїнської] меншости по ріжних державах.

Пі В справі протесту проти терору на Україні, Голова зборів зачитує проект, що Збори і приймають (дивись додаток 2¹⁹). Цей проект має бути розісланий по всіх національних У[ніверситетських] У[групуваннях] і Бюрові²⁰ М.У.Ф.

Голова *С.Бородаєвський*

Секретар *Є.Гловінський*

Додатки 1) списки присутніх
 2) протест проти [...]

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

№4

СПИСОК ПРИСУТНІХ НА НАДЗВИЧАЙНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

Список присутніх

на Зборах У.У.У. 27 грудня 1929 [року]

- 1 Проф[есор] Бородаєвський
- 2 доц[ент] Садовський
- 3 проф[есор] Мартос²¹
- 4 асист[ент] Безкровний
- 5 " " Питель
- 6 " " Володимиров
- 7 " " Кучеренко²²
- 8 " " Гловінський
- 9 лект[ор] Сапицький²³
- 10 проф[есор] Бич

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

№5

ПРОЕКТ ПРОТЕСТУ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ ПРОТИ МАСОВИХ АРЕШТІВ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

3/І 1929²⁴

В останній час комуністична влада на Україні енергійно веде наступ на представників вільної науки. Недавно цією чужою більшою Українського населення владою зроблені масові арешти представників академічних і працюючих на культурній ниві кол населення. Ці арешти мотивуються боротьбою з

політичними ворогами, які роблять ніби то змови проти комуністичної влади на Україні. Однак дійсність не відповідає цьому твердженню. Всі арештовані - інтелектуальні діячі не причасні до активної політики проти комуністів. А тому ціль комуністичної влади на Україні - знищити навіть ту невелику групу незалежних вчених, що перебувають до цього часу на Україні.

Таке знищення в тій чи іншій формі оголошується заздалегідь необхідним не тільки залежною від комуністів пресою, тому що вільної преси там, де володіють комуністи, не існує, але також і відповідальні представники прокуратури в своїх промовах ще завчасно до суду над арештованими інтелектуальними діячами України оголошують їх злочинами і вимагають суворої кари, то-б то, роблять тиснення і на той відповідно мало незалежний суд, який існує під комуністичною владою.

Перед таким новим злочином, що підготовляє комуністична влада на Україні проти представників науки, проти діячів інтелектуальної праці, ми протестуємо перед усім цивілізованим світом і просимо вжити всіх заходів, щоб охоронити від комуністичного свавілля арештованих безпідставно представників тих уже [...] ленних інтелігентних діячів, що перебувають зараз на Україні.

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Машинопис.

№6

ЧЕРНЕТКА ПРОТОКОЛУ НАДЗВИЧАЙНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ 27 ГРУДНЯ 1929 р.

Збори Українського Академічного Товариства для Ліги Націй

27 грудня т[ого] р[оку] в Подєбрадах відбулися збори Українського Академічного Т[оварист]ва для Ліги Націй. На цих зборах Голова Т[оварист]ва проф[есор] Бородаєвський поінформував присутніх що в числах 20-21 січня б[іжучого] р[оку] відбудеться засідання Ради Федерації Університет[ських] Т[оварист]в. На порядку денному стоїть питання про національні меншости, яке Рада хоче розглянути перед тим, як ставити його восени на майбутній конгрес Федерації. Це питання має бути розглянено науково, без привнесення моментів політичних. Збори ухвалили внести до Ради проект організації національної статистики, с[еб]т[о] щоби статистичні дослідження, які переводяться в кожній країні над станом національних меншостей, були поставлені науково і одноманітно. Для цього треба, щоби відповідні схеми були вироблені і ухвалені Міжнародним статистичним Конгресом. Про це і має подбати Федерація.

Друга пропозиція, що має бути піддана під розвагу Ради Федерації, - це утворення спеціального інституту, який би досліджував стан національних меншостей по різних країнах, г[оловним] ч[ином] з точки погляду психологічних деформацій, які відбуваються в душі кожного члена поневоленої і пригніченої нації.

Далі збори обрали комісію, яка має своїм завданням збирати для майбутнього конгресу відповідні матеріали про становище української національної меншости по різних країнах - С.С.С.Р., Польщі, Румунії, Ч.С.Р.

До комісії були обрані - д-р Питель, д-р Володимирів, інж[енер] Гловінський, інж[енер] Денисенко - з правом кооптації і притягнення до праці кореспондентів з різних закутків української землі.

Нарешті збори ухвалили текст протесту проти арештів на Україні (текст).

Цей протест має бути розісланий по всіх національних університетських товариствах що входять до Федерації - і в Раду Федерації.

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

Збори Українського
Академічного Товариства
для Ліги Націй

27 грудня т.р. в Подєбрадах
визбулися збори Українського
Академічного М-ва для Ліги
Націй. Кошик зборів голова
М-ва проф. Бождашевський поіти
формовав присутніх що в
числах 20-21 січня с.р. Візду
детомі засідання Ради Федерації
Університ. М-в. На
порядку денному сфайго питання
про національну меншину, яке
Рада має розглянути перед тим,
як сфайго її в осени на
майбутній Конгрес Федерації.
Це питання має бути
розглянено каяков, де привне-
сений потенціал політичний.

Уривок з чернетки зборів УУУ для Ліги Націй від 27 грудня 1929 р.

№7

ЛИСТ С.В.БОРОДАЄВСЬКОГО ДО ЧЛЕНІВ РАДИ МІЖНАРОДНОЇ
УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

GROUPEMENT UNIVERSITAIRE UKRAINIEN
POUR LA SOCIETE DES NATIONS.
Prague (Tchecoslovaquie).

Le 12 Janvier 1930.

Cher Monsieur!

Il ne me sera pas possible de venir a Paris pour la seance du Conseil de la FUI qui devra deliberer, d'apres la decision du VI Congres de la FUI la question de la situation juridique du Groupement Ukrainien dans la Federation.

Je le regrette, mais j'espere que vous, ne refuserez pas votre competent et enegrique concours afin que la decision de la FUI soit favorable a notre Groupement.

Je me permets de vous envoyer copie d'un petit memoire que je viens d'expedier au Secretaire General pour que vous soyez au courant de nos "pia desideria".

Veillez agreer, Cher Monsieur, l'assurance de ma consideration distinguee.

S.Borodaewsky

Переклад

УКРАЇНСЬКЕ УНІВЕРСИТЕТСЬКЕ
УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ
Прага (Чехословаччина).

12 січня 1930 р.

Шановний Пане!

Я не матиму можливості приїхати в Париж на засідання Ради МУФ, що має прийняти рішення, відповідно до постанови VI Конгресу МУФ, щодо питання юридичного становища Українського Угрупування у Федерації.

Мені шкода, але я сподіваюся, що Ви не відмовите у Вашій компетентності й енергійному сприянні тому, щоб рішення МУФ було сприятливим для нашого Угрупування.

Дозволю собі надіслати Вам копію доповідної записки, яку я щойно відправив Генеральному Секретарю, аби Ви були у курсі наших "pia desideria"²⁵.

Шановний Пане, прийміть запевнення в моїй щирій повазі до Вас.

С.Бородаєвський

ЦДАВО України, ф.3883, оп.1, спр.29, арк.5. Машинописна копія.

№8

ПРОТОКОЛ ЗВИЧАЙНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УКРАЇНСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

Протокол

Звичайних Загальних Зборів Українського Університетського Угрупування для
Л[іги] Н[ацій]

26 червня 1930 [року]. Подєбради.

Присутні: п[ани] Бородаєвський, Бич, Садовський, Сапицький, Добриловський²⁶, Бич, Ніщененко²⁷, Питель, Гловінський, Кучеренко.

Порядок денний:

- 1) Зачитання протоколу минулих зборів.
- 2) Реферат проф[есора] Бородаєвського про Засідання Ради М.У.Ф. для Л.Н.
- 3) Майбутній Конгрес М.У.Ф. і делегування представника У.У.У.
- 4) Відчит голови комісії меншостей д-ра Пителя.
- 5) Звіт Управи і Рев[ізійної] Комісії У.У.У.
- 6) Вибори Голови і Членів Управи і Рев[ізійної] Комісії.
- 7) Біжучі справи.

Головує проф[есор] Бородаєвський, секретарює - інж[енер] Ніщененко.

Постановили

Ad. п.1. Протокол минулих зборів 27 грудня 1929 [року] приймається до відома.

Ad. п.2. Проф[есор] Бородаєвський інформує, що засідання Ради М.У.Ф. відбулося в Парижі в січні ц[ього] р[оку]. На це засідання УУУ не могла вислати свого представника за браком коштів, але вислала меморандум з проханням урівняти УУУ в правах з дійсними членами. Цей меморандум розглядався в Раді, але Рада жадного рішення не винесла, обрала комісію із представників Югославії, Італії, Франції і вирішила відкласти цю справу до рішення майбутнього Конгресу М.У.Ф. Також на цьому засіданні був оголошений секретарем Ради п[аном] Дюпюї²⁸ протест У.У.У. проти терору на Україні і прийнятий до відома. З інших питань, що розглядалися на Раді, референт укаже на питання Панєвропи²⁹, проблеми меншостей, і на фінансові справи, з приводу яких з'явився проект збільшити членський внесок національних угруповань на 50%. Проект цей поки що не переведений в життя.

Доклад проф[есора] Бородаєвського приймається до відома.

Ad. п.3. Проф[есор] Бородаєвський інформує, що майбутній конгрес МУФ відбудеться у вересні в Женеві ц[ього] р[оку].

Ухвалено обрати представником на цей конгрес від УУУ проф[есора] Бородаєвського і просити п[ан]і Келер-Чикаленкову³⁰ увійти в склад делегації УУУ і допомогти п[ану] Бородаєвському брати участь в Конгресі.

Ad. п.4. Д-р Питель докладає про працю [в] т[ак] зв[аній] міноритній³¹ комісії.

Ухвалено - просити членів комісії представити оброблений ними матеріал до середини серпня ц[ього] р[оку].

Ad. п.5. Проф[есор] Бородаєвський коротко докладає про діяльність УУУ, а інж[енер] Є.Гловінський подає фінансовий звіт Т[оварист]ва (див. прилогу³²).

Проф[есор] Бородаєвський зачитує вислід праці ревізійної комісії (в кас[овій] книзі УУУ) і пропонує майбутній Управі звернути увагу на сплачування боргів, що має УУУ, і складати ясний баланс УУУ на рік. Приймається демісія Управи і побажання Ревізійної Комісії.

Ad. 7) Таємним голосуванням переводяться вибори Голови, Членів Управи і членів Рев[ізійної] Комісії УУУ.

Обрані - на Голову - проф[есор] Бородаєвський (одногосно)

До управи - проф[есор] Бич, інж[енер] Євтухів³³; інж[енер] Ніщененко; кандидат - д-р О.Питель.

До Рев[ізійної] Комісії - Доц[ент] Добриловський, асист[ент] Кучеренко, лект[ор] В.Сапицький.

При кінці зборів висловлюють подяку проф[есору] Бородаєвському за його невтомну працю для УУУ. На пропозицію проф[есора] Бородаєвського також подяку виносять був[шому] членові Управи в[иконуючому] о[бов'язки] скарбника і секретаря Управи інж[енеру] Гловінському, що від'їжджає з місця осідки т[оварист]ва.

Голова *С.Бородаєвський*
Секретар *К.Ніщепенко*

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

№9

ЧЕРНЕТКА ПРОТОКОЛУ ЗВИЧАЙНИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

[26 червня 1930 р.]

Засід[ання] Унів[ерситетського] Т[оварист]ва для Ліги Націй

Секретар Гловінський зачитує протокол попереднього засідання. - Затверджується.

Реферат Голови Т[оварист]ва проф[есора] Бород[аєвського] про останнє засідання Ради [у] Лют[ому]-Березні, були предст[авники] 15 держ[ав]. Наш представник не був із-за фінанс[ових] труднощ[ів]. Засід[ання] було урочисте, з прис[утніх]: діячі Геріо³⁴, П[оль-]Бонкур³⁵ і інші, які близькі до планів Бріана³⁶ про паневропу. Тут розбирали фінанс[ові] справи. Бюджет на майбут[ній] рік коло 10.000 шв[ейцарських] франк[ів], для зіб[рання] засобів звернут[ися] до багатших Славян. - Проблема допомоги урядів - не найшла згоди - бо треба незалежн[ість]. Схилились щоб в кожн[ій] країні організ[увати] почесні комітети, члени яких давали б кошт без претенз[ій] на вплив. Також щоб підвищ[ити] членськ[ий] внесок до 50%. З україн[ців] до цього було L2, коли предл[ожено] L3 буде. Найбільше уваги була притягла ідея Паневропи. Найбільш енер[гійно] захищ[али] франц[узські] делег[ати] з Полем-Бонкур[ом] в дусі проекту Бріана. Франц[узські] дел[егати] хотіли цією ідеєю протистояти америк[анським] сполуч[еним] штата[м], але утворит[и] паневро[пу] без Амер[ики] і Росії, а також Англії, що зайнят[а] своїм[и] домін[іонами], таким чином не паневропа, а півевропи з держав з протилежн[ими] інтер[есами], це не щось реальне, а більш ідеальне. Найбільш [...] проти панев[ропи] вист[упив] бельг[ієць] Гендрікс³⁷, бо Амер[ика] і Росія, що вилуч[аються], можуть довести до небезпеч[них] ускладнень з Англ[ією] і Америкою. По погляд[у] Гендрікса найліпше йти шлях[ом] об'єднання інтересів в Лізі Націй. Швейц[арський] депут[ат] приєднався до цієї точки погляду. Коли дійшло до голос[ування], то вияв[илося], що дана точка погл[яду] не може зібрати більшості, а тому в резол[юції] - рада приймає як прінцип, щоб Європ[а] була об'єдн[ана] в економ[ічному] [стремлінню] і політ[ичному], але конституційно ця справа дуже тяжк[а]. Що до мит, то треба найти способи, які б задовольняли більшість держав. Тут потрібна допомога елементів економічного поряд[ку]. Ні в якому разі не можна виключ[ати] з цього об'єд[нання] Англію, в той час коли Англ[ія] не стре[...]. Т[аким] ч[ином] ця резол[юція] не дає нічого конкретн[ого], а лише побажання. Це зауважив Венгерез, що доти не буде паневроп[и], поки не буде [...] побачити [...] - справедливість, а після мир. Після

перейшли до справи minorite, на цьому засід[анні] більшість хтіла поставити її в цілий зріст і ухвал[ила]: приймаючи на увагу важність проблеми minorite і мусить бути виріш[ена] на слідуєчому конгресі. Ця справа, що і нас цікавить, буде поставлена у всій широті. Статут каже, що членами можуть бути ті організації, що працюють на своїй території. В цій справі нашому предст[авнику] проф[есору] Бород[аєвському] вжит[и] заходи. Предст[авник] ЧСР Мертль, щоб додерж[уватись] статут[у], теж Бельгієць, що за українцями не можна вважати повноти. Укр[аїнська] група заклала з Чехослов[ачкою] договір через нашого секретаря. На другий рік я заявив, що наша група не може погодит[ися] з цим догов[ором], і що наша група буде виявляти інтерес, коли наша делег[ація] буде мати всі права. Фактично воно так і було. Теж Франц[уз] проти укр[аїнської] групи. Швейц[арець] - щоб була в тісн[ому] зв'язку з чехословацькою, Серб - щоб без укр[аїнської] делегації цієї справи вирішити не можна, теж франц[уз] і італ[ієць] - що треба відкл[аст]и виріш[ення] справи та Венгер, бо нема укр[аїнських] делегат[ів].

Були винес[ені] пропоз[иції], скл[икати] ком[ісію] хотіли і італ[ійці] і франц[узи], і винес[ли] відкласти цю справу до слідуєчих зборів. Добре що ми відбились од ради, Заг[альні] Збори будуть в Женеві в помешк[анні] Ліги Націй у серпні-вересні. Може це буде ще гірше, бо може вони зазнаються, але коли так, я вживу всіх заходів ...

Наш протест проти більшов[ицького] терору був надісл[аний] і оголош[ений] в раді і був прийнятий до відома. Коли 1 1/2 чи 2 роки ми послали такий протест, то тоді я одержав від ген[ерального] секретаря запит, що звертаю увагу, що це політич[на] справа. Тепер таких зауважень не було, хоч справа теж політична. Ось це і все що було на збор[ах] цієї ради і про що я вваж[ав] обов[язком] довести до від[ома]. Слідуєчий конгр[ес] буде у серпні-вересні, може я там буду, може ще кого просити.

Садовський - можна доруч[ити] справ[у] п[ані] К[еллер]-Чикал[енко], яка є людина Європ[ейської] культури і має практ[ику] міжнародн[ої] роботи.

Бич - практич[не] підпис[ання] договору доцільно доповнити, що закл[али] його 4 роки тому, треба поставити справу так, що самостій[ні] виступи не [...], а в допомогу. Написати офіц[ійні] листи.

Бород[аєвський] - Документи видати їй на руки коли я поїду, щоб вони помагали в комісії.

Відчіт голови комісії про minorite Пителя.

Комісію заклали 27/IV - Волод[ими́р], Глов[інський], Денис[енко] і Питель.

Ден[исенко] обіцяв оброб[ити] пит[ання], як повинні підраховув[атися] при переписах націон[альні] меншини.

Глов[інський] - Що до вивч[ення] меншост[ного] питання в Польщі у [...] Словян[ському] Музеумі - цих матеріалів ми ще не могли використати.

Питель - я хотів притягти Т[оварист]во вивч[ення] зах[ідних] земель, але лект[ор] Димін[ський]³⁸ відмовив т[оварист]вом допомогти а запропонував свої персон[альні] послуги. Я зверн[увся] до проф[есора] Старос[ольського]³⁹ і голови клу[бу]⁴⁰ Д.Лівицького⁴¹ - але без відповіді. Звернув[ся] до Матюшенка⁴² - але теж без відповіді.

Після звернувся до Целевича⁴³ (гол[ови] Клубу?). Я пригот[ував] матеріали про шкільництво на захоп[лених] землях, але не повні. Думаю поповнити в час поїздки по Галичині.

Бород[аєвський]. Я просив би, щоб бодай до середини серпня щось дали. Питель обіцяє і Глов[інський].

Звіт Бород[аєвського]. - були знос[ини] з ген[еральним] секрет[арем] [...] про minorite, що ми хочем зробити

2) виготовл[ений] протест, що розісл[аний] 30 угр[упованням]

3) ” меморандум, розісл[аний].

4) доклад в унів[ерситеті] укр[аїнському], щоб був запр[оваджений] курс про Лігу Націй? і проф[есор] Ейх[ельман]⁴⁴ повід[омив], що буде викладати 1 год[ину] про Лігу Націй та її [...].

5) зносили з польськ[ою] групою, що присл[ала] нам свій відчит. Чехослов[ачька] група до нас віднос[иться] дуже неприх[ильно].

б) до слід[уючих] конгресів я маю виготовити ряд докладів.

Звіт фінансов[ий] - Гловінський. Скарбн[иком] був обраний Кущин[ський]⁴⁵, предс[едателем] Євтухів і нарешті поміч[ником] у Гловінського, хоч обраний не був. Зачитує доклад.

Звіт Ревіз[ійної] ко[місії]. Бич - звірен[і] записи в книзі зроблені правильно (Зачитує). З книжки записів не ви[...] і тому в справозданні не показані. Бокітько⁴⁶ 305 кч. - це позика 1923 р. на поїздку в Лондон L2 = 350 кч. Ми повернули 200 кч. і на решті він не настоював. Цей борг 305 к. через те, що баланс не складений, вони ці суми ускользають з уваги. Треба було б зав[одить] рахівництво більш правильно. Ми маємо 233 кч. готівки, але ми винні щось 1000 кч. Треба було б в'яснити справу з боргом і почати сплачув[ати].

Побаж[ання] приймається і дякує

НАЧР, ф. “Український музей у Празі”, інв.№225. Рукопис.

№10

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ ЗА 1929/1930 р.

26 червня 1930 р.

Фінансовий звіт У.У.У. за час 13/V [19]29 по 26/VI 1930 р.

Прибутки

1) Залишаються з минулого періоду (на р[ахун]ку Взаємопомочі ⁴⁷)	79 кс
2) поступило пожертв і членських вкладок	282 кс
3) Від Сенату Укр[аїнської] Госп[одарської] Акад[емії] в ЧСР	500 кс

861 кс

Видатки

1) Виплачено боргу інж[енеру] Бокітькові	118 ³⁰
2) Виплачено боргу проф[есору] Бородаєвському	42 -
3) Витрачено на розсилку протесту	72 -
6) Поштові видатки Проф[есора] Бородаєвського	40 -
7) різні інші видатки	22 -
8) Внесок до М.У.Ф. для Л.Н.	333

627³⁰ кс

Сальдо на 26/VI 233 кс 70 гел[ерів]

З них

на руках готівка у в[иконуючого] о[бов'язки] скарбника	-	140 кс
по книжці т[оварист]ва Взаємопоміч вклад	-	50 кс
аванс у пр[офесора] Бородаєвського		43 ⁷⁰

 233⁷⁰

У.У.У. винно:

Допомоговий К[оміте]т при У.Г.А. ⁴⁸	-	700
Інж[енеру] Бокітькові	-	250

У.У.У. винні:

Цесус ⁴⁹	-	150 кс
Бибік ⁵⁰	-	100 кс

Є.Гловінський

В[иконуючий] о[бов'язки] скарбника Т[оварист]ва
26/VI [19]30 р.

L[azne] Pobebrady

C.S.R.

Перевірено. Звіт складений вірно. Член ревіз[ійної] комісії
26/VI Бич

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

№11

РОЗПИСКА С.В.БОРОДАЄВСЬКОГО ПРО НАЯВНІ В ЙОГО РОЗПОРЯДЖЕННІ
КОШТИ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ
НАЦІЙ

Залишається в моєму розпорядженню на видатки на листування Укр[аїнського]
Унів[ерситетського] Угр[уповання] для Ліги Націй 85 кс 70 h. (вісімдесят п'ять к.с. 70
h.)

VI.23/1930

С.Бородаєвський

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

№12

ЗВІТ ПРО СТАН КАСИ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО
УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ У 1929/1930 р.

Українське Університетське Угрупування для Ліги Націй
дня 20.VII.1930.
м.Подебради

СТАН РАХУНКУ КАСИ
на 1-ше липня 1929 року.

ПРИБУТКИ за час 1.I.-30.VI.1929 р.:

Сальдо на 1.I.1929	Кч.	66.70
Членські внески та добровільні пожертви		521.30

Кч. 588. -

ВИДАТКИ за час 1.I.-30.VI.1929 р.:

Повернено Бокітькові боргу	Кч.	138.30	
Членський внесок до Міжн[ародної] Унів[ерситетської] Федерації		334. -	
Кореспонденційні видатки		80. -	
<u>Сальдо</u> на 30.VI.1929 р.		35.70	
			Кч. 588. -
<u>Стан рахунку каси на 1.VII.1930.</u>			
ПРИБУТКИ за час 1.VII.1929-1.VII.1930 р.:			
Сальдо на 1.VII.1929	Кч.	35.70	
Субвенція Сенату УГА		500. -	
Членські внески		157. -	
			Кч. 692.70
ВИДАТКИ за час 1.VII.1929-1.VII.1930 р.:			
Кореспонденційні видатки	Кч.	176. -	
Членський внесок Міжнар[одній] Університет[ській] Федерації		333. -	
<u>САЛЬДО</u> на 1.VII.1930		183.70	
			Кч. 692.70
СТАН КАСИ НА 1.VII.1930 р.			
1) Готівка у скарбниці	Кч.	140. -	
2) У голови Т[оварист]ва проф[есора] Бородаєвського		43.70	
	Кч.	183.70	
3) На біжучому рах[унку] Т[оварист]ва “Взаємопоміч”		50. -	
			Кч. 233.70

НАЧР, ф. “Український музей у Празі”, інв.№225. Машинописна копія.

№13

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ УПРАВИ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

Протокол ч.І.

Управи Укр[аїнського] Унів[ерситетського] Угрупування для Ліги Націй
дня 28 червня 1930 р.

Присутні: Голова Т[оварист]ва п[ан] проф[есор] С.Бородаєвський та члени
Управи: п[ан] проф[есор] Л.Бич, п[ан] доц[ент] М.Добриловський, п[ан] лект[ор]
Сапіцький, п[ан] інж[енер] К.Ніщеменко.

Порядок денний:

1. Росподіл функцій між членами управи.

2. Біжучі справи.

Ad. 1. Президентом Т[оварист]ва є обраний загальними зборами Т[оварист]ва
п[ан] проф[есор] С.В.Бородаєвський.

На заступника президента Т[оварист]ва одноголосно обрано п[ана] проф[есора]
Л.Бича.

На генеральн[ого] секретаря Т[оварист]ва обрано п[ана] інж[енера] О.Євтухова.

На секретаря-скарбника Т[оварист]ва обрано п[ана] інж[енера] К.Ніщеменка.

Ad. 2. а) Обговорено і ухвалено підписати мандати на VI міжн[ародний] конгрес⁵¹ Унів[ерситетської] федерації для п[ана] президента Т[оварист]ва проф[есора] Бородаєвського С. та згідно з ухвалою загальних зборів для П[ані] Келлер-Чикаленкової, яка має допомагати п[ану] президентові Т[оварист]ва в часі конгресу.

П[ан] Голова Т[оварист]ва, проф[есор] С.Бородаєвський доповідає, що в недалекім часі має приїхати до Праги Генеральний секретар Федерації та що мається на меті порозумітися з ним в справі залагодження конфлікту між чеською і українською групами в напрямкові, щоби згода закладена в 1925 р. між тодішніми представниками обох груп була признана неіснуючою з огляду на те, що вона в життя і не переводилась та щоби за нашим угрупованням були визнані всі права повноправного члена Т[оварист]ва для Ліги Націй - Ухвалюється.

б) Ухвалюється в часі літніх ферій⁵² не переводити збірок коштів для Т[оварист]ва з огляду на роз'їзд колонії, а почати збірки з м[ісяця] жовтня 1930 р.

Президент Т[оварист]ва Проф[есор] С.Бородаєвський

Секретар інж[енер] К.Ніщепенко

Член Управи, Віце-президент Бич

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№224. Рукопис.

№14

МАНДАТ С.В.БОРОДАЄВСЬКОГО НА УЧАСТЬ У VII КОНГРЕСІ МІЖНАРОДНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

24 Juillet [19]30

[№]227

Mandat.

Monsieur le professeur S.V.Borodaevsky, President du Groupement Universitaire Ukrainien pour la Societe des Nations est charge par ce Groupement de le représenter au VII-eme Congres de la Federation Universitaire Internationale pour la Societe des Nations qui aura lieu au mois de Septembre, 1930 a Geneve.

Pour le President du Groupement Universitaire

Ukrainien pour la Societe des Nations:

Secetaire General, Ingenieur:

Переклад

24 липня [19]30

[№]227

Мандат.

Пан професор С.В.Бородаєвський, Президент Українського Університетського Угруповання для Ліги Націй, уповноважений Угрупованням представляти його на VII Конгресі Міжнародної Університетської Федерації для Ліги Націй, що відбудеться у вересні 1930 р. в Женеві.

Президент Українського Університетського

Угруповання для Ліги Націй:

Генеральний Секретар, Інженер:

ЦДАВО України, ф.3883, оп.1, спр.5, арк.2. Машинописна копія.

№15

МАНДАТ Г.С.КЕЛЛЕР-ЧИКАЛЕНКО НА УЧАСТЬ У VII КОНГРЕСІ
МІЖНАРОДНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

24 Juillet [19]30

[№]228.

Mandat.

Madame H.Keller-Tchykalkenkova, membre du Groupement Universitaire Ukrainien pour la Societe des Nations est chargee par ce Groupement de le représenter au VII-eme Congres de la Federation Universitaire Internationale pour la Societe des Nations qui aura lieu au mois de Septembre 1930 a Geneve.

Pour le President du Groupement Universitaire
Ukrainien pour la Societe des Nations: S.Borodaewsky
Secetaire General, Ingenieur: Evtuchieff

Переклад

24 липня [19]30

[№]228.

Мандат.

Пані Г.Келлер-Чикаленкова, член Українського Університетського Угрупування для Ліги Націй, уповноважена Угрупуванням представляти його на VII Конгресі Міжнародної Університетської Федерації для Ліги Націй, що відбудеться у вересні 1930 р. в Женеві.

Президент Українського Університетського
Угрупування для Ліги Націй: *С.Бородаєвський*
Генеральний Секретар, Інженер: *Євтухів*

ЦДАВО України, ф.3883, оп.1, спр.6, арк.11. Машинописна копія.

№16

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ УПРАВИ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО
УГРУПОВАННЯ ДЛЯ ЛІГИ НАЦІЙ

Протокол ч.2

Засідання Управи Укр[аїнського] Унів[ерситетського] Угрупування
для Ліги Націй дня 7.II.1931

Присутні: п[ан] профес[ор] Бородаєвський С. - Президент Т[оварист]ва
п[ан] профес[ор] Л.Бич - Віце-Президент
п[ан] інж[енер] К.Ніщеменко - Секретар-скарбник

Порядок денний:

1. Затвердження протоколу попередн[ього] засідання.
 2. Демісіювання секретаря-скарбника інж[енера] К.Ніщеменка і обрання йому заступника.
 3. Біжучі справи.
- Ad. 1. Протокол з дня 28.VI - [19]30 р. затвердити.

Ad. 2. З огляду на від'їзд п[ана] секретаря-скарбника інж[енера] К.Ніщенка за місце осідку Т[оварист]ва його прохання про звільнення від обов'язків члена управи і скарбника - приймається.

На заступника секретаря-скарбника ухвалено просити кандидата до Управи п[ана] др. О.Пителя, який має перебрати діловодство і скарбницю від п[ана] інж[енера] К.Ніщенка. Інж[енер] Ніщенко подає інформації про стан каси.

Президент Т[оварист]ва Профес[ор] *С.Бородаєвський*

Віце-Президент Т[оварист]ва Профес[ор] *Бич*

Секретар інж[енер] *К.Ніщенко*

НАЧР, ф. "Український музей у Празі", інв.№225. Рукопис.

¹Українська господарська академія (УГА) - вищий навчальний заклад політехнічного профілю з 4-річним терміном навчання, який діяв у Подєбрадах у 1922-1935 рр. Академія фінансувалася урядом Чехо-Словаччини. За час існування закладу в ньому навчалось 786 студентів (закінчили навчання 559 чол.). При Академії діяло близько 50 різних організацій - наукових, студентських, культурно-освітніх та ін. У 1928 р. Міністерство хліборобства заборонило приймати нових слухачів і розпорядилося приступати до ліквідації Академії. У 1935 р. УГА припинила своє існування. У 1932 р. на базі УГА було засновано Український технічно-господарський інститут (УТГІ).

²Йдеться про арешти у справі Спілки визволення України, що тривали з травня 1929 р. до січня 1930 р. Серед 45 заарештованих було 2 академіки (С.Єфремов і М.Слабченко), письменники, професори, юристи, священнослужителі, викладачі вузів і шкіл, студенти. ДПУ висунуло заарештованим обвинувачення у приналежності до контрреволюційної організації - Спілки визволення України, яка нібито готувала повалення радянської влади шляхом збройного повстання та встановлення військово-фашистської диктатури. Більшість підсудних була засуджена до ув'язнення на термін від 3 до 10 років. Частина з них (13 осіб) була розстріляна в 1937-1939 рр. Процес СВУ викликав великий резонанс серед української еміграції.

³Український академічний комітет - автономний орган Історично-філологічного товариства (з 31 травня 1926 р. - самостійна організація), створений 1924 р. в Празі з метою об'єднання українських наукових діячів та забезпечення міжнародної інтелектуальної співпраці (перший голова - О.Колесса). До 1934 р. активно співробітничав з Міжнародною комісією для інтелектуальної співпраці в Женеві та її виконавчим органом - Інститутом інтелектуальної співпраці в Парижі. Членами Комітету були Наукове товариство ім. Т.Шевченка у Львові, Український науковий інститут у Берліні, всі українські високі школи й наукові товариства в Чехо-Словаччині, у тому числі й УУУ для ЛН. Припинив існування у 1940 р.

⁴Бич Лука Лаврентійович (1875-1944) - громадсько-політичний діяч Кубані, правник, економіст. У 1917 р. - голова Кубанського уряду, 1919 р. - керівник делегації Кубанської Народної Республіки на Паризькій мирній конференції. З 1920 р. на еміграції в Чехо-Словаччині. З 1922 р. - професор економічно-кооперативного ф-ту, пізніше - ректор УГА. Автор низки наукових праць, у тому числі про українців Кубані.

⁵Питель Олександр (1892-?) - інженер-економіст. Народився в Галичині. За Директорії УНР працював у Міністерстві закордонних справ. У 1927 р. закінчив економічно-кооперативний ф-т УГА. Асистент УГА. Доктор права Українського вільного університету (УВУ). Член Товариства українських економістів, Товариства українських кооператорів, редколегії журналу "Український економіст". Працював у Ревізійному Союзі Українських Кооперативів на Волині. Розстріляний гестапо у Луцьку.

⁶Число не вказане.

⁷Тут і далі у документі підкреслення зроблено С.В.Бородаєвським.

⁸Помилково зазначено 1930 р., насправді - 1929 р.

⁹Див. документ №4.

¹⁰Бородаєвський Сергій Васильович (1870-1942) - державний і громадський діяч, вчений-економіст, кооператор. Народився у м.Охтирка. Закінчив Харківський у-т. До 1917 р. працював у Міністерстві фінансів, Державному банку, Міністерстві торгівлі і промисловості, Петербурзькому відділенні Комітету щодо сільських ощадно-позичкових і промислових товариств Російської імперії. У 1918 р. - заступник міністра торгу і промисловості в уряді П.Скоропадського. З 1919 р. - в еміграції у Франції, згодом - Чехо-Словаччині. Професор УГА, УВУ, УТГІ. Голова УУУ для ЛН, член Ради МУФ для ЛН.

¹¹Гловінський Євген Олексійович (1894-1964) - економіст, громадський діяч, дійсний член НТШ (1953). Народився у м-ку Ржищів Київської губ. Навчався на історико-філологічному ф-ті Університету

св. Володимира у Києві (1913-1915). З 1915 р. воював на фронтах Першої світової війни у складі російської армії; з січня 1919 р. - старшина артилерії армії УНР. Перебував у таборі для інтернованих у м. Каліш (Польща). 1922 р. емігрував до Чехо-Словаччини. Здобув вчений ступінь в УГА. У 1930-1939 рр. - секретар і науковий співробітник Українського наукового інституту (Варшава). 1944 р. виїхав до Австрії (м. Зальцбург), з 1949 р. мешкав у Мюнхені, де був професором УТГГ й УВУ (з 1952), дійсним членом Інституту для вивчення СРСР (з 1963 р. - заступником директора). Водночас - представник Українського національно-державного союзу в Українській національній раді, член наукової ради Товариства сприяння українській науці в Німеччині та редколегії "Енциклопедії українознавства". Автор низки праць, серед них - "Фінанси УССР" (Варшава, 1938), "Фінанси СРСР після другої світової війни" (Мюнхен, 1954) та ін.

¹²Сенат Української господарської академії - виконавчий орган Професорської ради вузу, що склався з ректора, проректора, секретаря Професорської ради Академії і деканів факультетів (загалом 6 осіб). Скликався кожні 2 тижні. До компетенції Сенату належали усі справи адміністративного і фінансово-господарського характеру, зокрема складання річного та інших кошторисів УГА, які затверджувала Рада Академії; здійснення видатків в межах кошторису; організація та керівництво канцелярією, бухгалтерією, скарбницею, господарською частиною і працею службового персоналу; прийняття і звільнення службового персоналу та ін.

¹³Кс - корона чеська, грошова одиниця Чехо-Словацької Республіки.

¹⁴Йдеться про VII Конгрес Міжнародної університетської федерації для Ліги Націй, що проходив 1-5 вересня 1930 р. у Женеві.

¹⁵Садовський Валентин Васильович (1886-1947) - громадсько-політичний діяч, журналіст, економіст, дійсний член НТШ (з 1935). Народився на Волині. Закінчив юридичний ф-т Київського у-ту, пізніше навчався на економічному ф-ті Петербурзького у-ту. Один із засновників Центральної Ради, член її Малої Ради. У червні-серпні 1917 р. - генеральний секретар судових справ. У період Гетьманату викладав на курсах українознавства, входив до складу української делегації на переговорах з РСФРР. В еміграції у Чехо-Словаччині - професор УГА і Українського наукового інституту у Варшаві. Автор праць: "Нарис економічної географії України" (1920), "Проблеми індустріалізації в народному господарстві" (1929), "Районізація України" (1931), "З підсумків колонізаційної політики в СРСР" (1936) та ін. У 1945 р. заарештований у Празі радянською військовою контррозвідкою і вивезений до СРСР. Помер у Лук'янівській в'язниці у Києві.

¹⁶Безкровний Кузьма Якимович (1876-1937) - громадсько-політичний діяч, економіст. Член кубанського відділення РУП (1900) і підпільної Української ради, один із засновників Українського кредитного товариства в Харкові. З 1917 р. - член Кубанської військової ради (згодом Кубанська крайова рада), Законодавчої ради. Один із ініціаторів утворення Кубанської Народної Республіки і проголошення її конституції, прийняття резолюції про об'єднання Кубані й України на федеративних засадах (січень-лютий 1918 р.). Займав у кубанському уряді посаду міністра внутрішніх справ (1919). З 1920 р. - в еміграції. 1923 р. - директор української школи для інтернованих українців у м. Йозефов, пізніше - професор УГА. Видавель часопису "Кубанський край", автор численних статей, підручників і спогадів, які були видані Українським науковим інститутом у Варшаві.

¹⁷Володимирів Сергій Дмитрович (1895-?) - інженер-економіст, активіст українського громадського й культурно-освітнього життя в Болгарії та Чехо-Словаччині. Закінчив Пермську гімназію (1914), навчався в Київському ун-ті (1914-1916, 1918-1919). До січня 1918 р. служив в російській армії. Активіст культурно-освітньої праці на Чернігівщині (1918-1919). У листопаді 1919 р. мобілізований у Добровольчу армію. 1920 р. евакуювався до Туреччини. Перебував у таборі Тузла. Потім виїхав у Болгарію (1921-1922), де був членом і заступником голови Студентської спілки. З 1922 р. - член Української академічної громади у Празі. Закінчив УГА (1927). Професорський стипендіат (1928), асистент УГА. Науковий співробітник Українського інституту громадознавства. Член Українського національного об'єднання (УНО) у Празі, секретар його культурно-освітньої секції.

¹⁸Денисенко Григорій Власович (1893-1964) - громадсько-політичний діяч. Народився на Київщині. Учасник Першої світової війни. У 1917 р. - комісар Центральної Ради у Рівному, за Директорії - комісар у м. Старокостянтинів. З 1920-х років - у Львові, де спільно з А.Петренком, В.Дорошенком створив Допомоговий комітет наддніпрянським втікачам. З 1922 р. - у Чехо-Словаччині. Закінчив УГА (1927), викладав у ній. Був співробітником Українського інституту громадознавства у Празі. Після Другої світової війни перебував у Німеччині, співпрацював у видавництві "Українське мистецтво", з часописом "Слово"; член Української національної ради від УПСР, обраний заступником голови Президії УНРади. Згодом переїхав до США, брав участь у розбудові Організації українських соціалістів. Помер у Вашингтоні, похований у м. Бавнд-Брук.

¹⁹Див. документ №5.

²⁰Бюро Міжнародної університетської федерації для Ліги Націй - виконавчий орган МУФ. Склався з президента, віце-президента-скарбника та генерального секретаря МУФ. Опікувалося виконанням рішень Конгресу МУФ, ухвалювало постанови з невідкладних питань.

²¹Мартос Борис Миколайович (1879-1977) - громадсько-політичний і державний діяч, вчений-економіст. До 1917 р. - організатор кооперативних товариств, голова ради Дніпросоюзу. У 1917 р. - член

Центральної Ради та її Малої Ради, ЦК Селянської спілки. Перший генеральний секретар земельних справ, міністр фінансів в уряді В.Чехівського, голова Ради народних міністрів і міністр фінансів УНР. З 1920 р. - в еміграції у Німеччині, потім - у Чехо-Словаччині. Один з організаторів і професор УГА, директор УТГІ (1936-1938). У 1945 р. переїхав до Мюнхена, де став засновником і ректором Української вищої школи економіки (1945-1949), працював в Інституті вивчення СРСР. З 1958 р. жив у США.

²²Кучеренко Василь (1892-?) - інженер-технолог, хімік. Народився на Київщині. У 1927 р. закінчив хіміко-технологічний відділ УГА. Лектор, згодом доцент УГА, УТГІ. Співробітничав з редакцією Української Загальної Енциклопедії. Автор праць з органічної хімії й цукроварства.

²³Сапіцький Віктор Андрійович (1889-1942) - правник, кооператор. Народився на Київщині. Директор Кредитної канцелярії Міністерства фінансів УНР. З 1922 р. - лектор УГА. Керівник кооперативу "Відродження". Член Управи Товариства приятелів УГА (1936). Редагував журнали "Український економіст" та "Український інженер". Автор праць з економіки і кооперації. Помер і похований у м.Подєбради.

²⁴У лівому верхньому кутку чорними чорнилами написана дата і підпис С.В.Бородаєвського.

²⁵"Pia desideria" - "добрі наміри" (лат.).

²⁶Добриловський Микола Митрофанович (1888-1971) - економіст, фінансист. Народився у м.Ічня на Чернігівщині. За часів Директорії УНР очолював департамент у Міністерстві промисловості. На еміграції мешкав у Чехо-Словаччині, працював професором, деканом економічно-кооперативного ф-ту УГА й УТГІ в Подєбрадах. Голова пресової секції Союзу організацій інженерів українців на еміграції. 1945 р. заарештований радянською контррозвідкою, 10 років відбував покарання у таборах. 1955 р. звільнений, переїхав у Переяслав-Хмельницький, працював у районному відділі народної освіти. Автор праць у галузі теорії економіки і фінансів, зокрема "Політична економія" (1932-1933), "Основи фінансової науки" (1934), "Карпатська Україна" (1939; усі - Подєбради), "Український технічно-господарський інститут" (Регенсбург, 1946).

²⁷Ніщененко Корній (1893-?) - інженер-економіст. Народився на Київщині. За Директорії УНР працював у Міністерстві закордонних справ. У 1930 р. закінчив економічно-кооперативний ф-т УГА. Асистент УГА.

²⁸Дюпюї Жан - французький державний і громадський діяч. Міністр торгівлі і промисловості (1909-1911), громадських робіт, пошти і телеграфу (1913) у кабінетах А.Бріана, Р.Пуанкаре. У 1929-1932 рр. - Генеральний секретар Міжнародної університетської федерації для Ліги Націй.

²⁹"Пан-Європа" - проект створення економічного й політичного об'єднання держав континентальної Європи, висунутий на Асамблеї Ліги Націй у вересні 1929 р. французьким міністром закордонних справ А.Бріаном і розвинутий у меморандумі французького уряду від 1 травня 1930 р. до урядів європейських країн. Проект не був реалізований.

³⁰Келлер-Чикаленко Ганна Євгенівна (1884-1964) - старша дочка С.Х.Чикаленка, філолог, журналіст, діяч українського та міжнародного жіночих рухів. Співробітничала в часописах "Рада" і "Літературно-науковий вісник". У 1918-1920 рр. працювала в українській дипломатичній місії УНР у Швейцарії. В еміграції мешкала в Німеччині, де була працівником бібліотеки Університету м.Тюбінген, з 1937 р. викладала українську мову в цьому ж ун-ті.

³¹Від франц. *minorite* - "меншість". Йдеться про комісію у справах національних меншин.

³²Див. документ №10.

³³Свтухів Олександр Юрійович (1898-1966) - військовий і громадський діяч, інженер-економіст. Народився у м.Кам'янець-Подільський. Закінчив місцеву класичну гімназію, Павлівську військову школу у Петербурзі. Штабний старшина-артилерист російської армії. З грудня 1917 р. - в українській армії: організатор Вільного козацтва; учасник придушення більшовицького повстання у Києві у січні 1918 р. та оборони Києва від військ М.Муравйова; організатор Вінницького куреня ім. полковника Івана Богуна. У 1919 р. працював при Українській дипломатичній місії на Кавказі (Тифліс), згодом - при Посольстві УНР в Туреччині. Перебував у таборах для інтернованих у Польщі. Згодом навчався в Шарлотенбурзькій політехніці (Німеччина), з 1923 р. - Торговельній академії в Берліні. 1927 р. закінчив курси політологічних наук для Ліги Націй при Женевському університеті, 1929 р. - економічно-кооперативний ф-т УГА. Член Товариства українських інженерів. Керуючий канцелярією та член управи УУУ для ЛН. Співробітник подєбрадського "Нашого життя" та багатьох українських часописів за кордоном. Публікувався в чужоземних часописах, висвітлюючи український рух. Автор мемуарів "Мої спомини" (Тифліс, 1919). Помер у м.Каракас (Венесуела).

³⁴Імовірно Ерріо Едуард (1872-1957) - французький державний і політичний діяч, професор філології, лідер партії радикалів-соціалістів. У 1916-1936 рр. обіймав ряд міністерських постів. У 1924-1925 рр. очолював уряд Франції. У 1944-1945 рр. перебував під арештом у Німеччині. У 1947-1954 рр. - голова Національних Зборів Франції.

³⁵Поль-Бонкур Жозеф (1873-1972) - французький громадсько-політичний діяч, юрист, один з лідерів II Інтернаціоналу і Соціалістичної партії Франції. У 1909-1914 і 1919-1931 рр. - депутат парламенту, 1931-1940, 1946-1948 рр. - сенатор. Неодноразово обіймав міністерські посади. У 1932-1933 рр. - прем'єр-міністр і міністр закордонних справ Франції. У 1919-1928 рр. - постійний

представник Франції у Лізі Націй, брав участь у роботі Міжнародної конференції з роззброєння (1932-1935). У 1940-1944 рр. перебував у США. В кінці 1944 р. повернувся до дипломатичної діяльності, учасник конференції ООН у Сан-Франциско (1945).

³⁶Бріан Аристид (1862-1932) - французький політичний діяч Третьої республіки. У 1909-1931 рр. неодноразово обіймав посаду прем'єр-міністра і міністра закордонних справ Франції. Лауреат Нобелівської премії миру (1926) за підписання Локарнських угод, що гарантували непорушність кордонів у Західній Європі після Першої світової війни. Один із ініціаторів проекту створення "Пан-Європи".

³⁷Гендрікс Роберт - бельгійський громадський діяч. У 1926-1929 рр. - генеральний секретар МУФ для ЛН.

³⁸Димінський Роман (1898-1949) - економіст, дійсний член НТШ (1947). З 1927 р. викладав в УГА; з 1934 р. - доцент УВУ в Празі і дослідник Українського наукового інституту в Берліні; з 1945 р. - професор УТГІ й УВУ в Мюнхені. Автор розвідок з української економіки у "Handbuch der Ukraine" ("Довідник про Україну", 1942), розділів промислової географії у книзі "Велепростірне господарство Європи" (1942), "Географія України" (ред. В.Кубійович, 1943); курсу лекцій "Торговельна кореспонденція" (Подебради, 1934).

³⁹Імовірно Старосольський Володимир Якимович (1878-1942) - громадсько-політичний і державний діяч. Народився у Польщі, закінчив Львівський ун-т, стажувався в ун-тах Берліна, Відня, Гейдельберга, Граца, Кракова. Доктор права. 1913 р. - співзасновник і перший голова товариства "Січові стрільці". 1918 р. - член Української Національної Ради у Львові, 1919 р. - товариш міністра закордонних справ УНР, професор Українського державного університету у Кам'янці-Подільському. На еміграції в Австрії і Чехо-Словаччині. Професор УВУ в Празі, УГА в Подебрадах. 1928 р. повернувся до Львова. Голова УСДП. 1939 р. заарештований органами НКВС УРСР. Засуджений до 8 років позбавлення волі. Помер 25 лютого 1945 р. у таборі біля м. Маріїнськ.

⁴⁰Імовірно йдеться про Український посольський клуб у Варшаві, що об'єднував українських представників у польському Сеймі і Сенаті (1928). До обов'язків членів клубу входило захищати національні та політичні інтереси українського населення Галичини, Волині, Холмщини, Підляшшя шляхом подання внесків та інтерпеляцій до Сейму і Сенату, вести агітаційну роботу на місцях у душі загальної політики клубу. Виконавчим і адміністративним органом клубу була Президія, до компетенції якої входило ведення переговорів з іншими партіями та представниками уряду, розгляд і затвердження інтерпеляцій, визначення промовців на пленуми Сейму, координація роботи депутатів у сеймових комісіях, ведення політичного щоденника канцелярії тощо.

⁴¹Імовірно Левицький Дмитро Павлович (1877-1942) - громадсько-політичний діяч, дипломат. Народився у Галичині. Закінчив Віленський ун-т. Працював адвокатом. 1915 р. опинився у російському полоні, 1917 р. - голова Галицько-Буковинського комітету допомоги жертвам війни у Києві, 1918 р. - секретар Українського національного союзу, 1919-1921 рр. - голова Дипломатичної місії УНР в Данії. Співзасновник і перший голова Українського національно-демократичного об'єднання (1925-1935). У 1928-1935 рр. - депутат польського сейму і голова Української парламентарної репрезентації. У 1939 р. заарештований органами НКВС СРСР і засланий до Бухари.

⁴²Матюшенко Борис Павлович (1883-1944) - громадсько-політичний діяч, дипломат. Народився у Петербурзі. 1910 р. закінчив Університет Св. Володимира. Працював лікарем, був членом РУП. Член Центральної Ради та її Малої Ради. За Гетьманату - товариш міністра народного здоров'я й опіки. 1919-1920 рр. - радник Дипломатичної місії УНР на Паризькій конференції, водночас - голова Закордонного бюро Українського Червоного Хреста. На еміграції в ЧСР. Голова Спілки українських лікарів, професор УВУ. З 1931 р. - дійсний член НТШ.

⁴³Імовірно Целевич Володимир (1890-1944) - галицький громадський діяч, правознавець. Член УВО, з 1925 р. - один з лідерів Українського національно-демократичного об'єднання. У 1932-1937 рр. - генеральний секретар УНДО. Посол до польського Сейму (1928-1930, 1935-1939), заступник голови Українського посольського клубу у Варшаві. Головний редактор тижневика "Свобода". Прихильник "нормалізації" польсько-українських відносин. У 1939 р. заарештований органами НКВС.

⁴⁴Ейхельман Отто Оттович (1854-1943) - громадсько-політичний діяч, правознавець, д-р права (1880), професор (1882), дійсний член НТШ (1924). Народився в Ямбурзькому пов. Санкт-Петербурзької губ. Закінчив юридичний ф-т Дерптського ун-ту (1875). З 1882 р. - у Київському ун-ті. Одночасно викладав на Вищих жіночих курсах і в Київському комерційному ін-ті. 1902 р. обраний київським міським головою. 1918 р. працював у міністерствах торгівлі і промисловості та закордонних справ УНР. За часів Директорії УНР - заступник міністра, в.о. міністра закордонних справ УНР. З 1922 р. - професор, декан (1923-1924) ф-ту права і суспільних наук УВУ в Празі, УГА. Автор фундаментальних наукових праць з різних галузей державного і міжнародного права. Помер у м. Прага.

⁴⁵Кушинський Антін Андрійович (1897-1992) - громадський і військовий діяч, публіцист, редактор. Під час Першої світової війни та Української революції 1917-1921 рр. був військовим старшиною. З 1921 р. проживав у Закарпатті. Навчався в УГА (1922-1927). Працював учителем у школах сіл Кевелів та Кваси (нині - Рахівського р-ну Закарпатської обл.). У березні 1939 р. як командир Гуцульського коша Карпатської Січі брав участь у боях з угорськими військами. У Рахові потрапив у полон, перебував у

концентраційному таборі Варіо-Лопош в Угорщині. Після звільнення виїхав до Відня, звідти - до Праги. З 1945 р. жив у Німеччині. Наприкінці 1940-х років емігрував до Парагваю. Організатор Спільки української молоді в Парагваї, Уругваї та Аргентині. З 1958 р. - у Чикаго: вихователь Спільки української молоді, член та голова (з 1965) братства при соборі св. Володимира. Один з ініціаторів та активних діячів відродження Українського вільного козацтва (УВК) в США. Обирався генеральним писарем, у 1971-1973 рр. - військовим отаманом УВК.

⁴⁶Бокітько Борис (1899-?) - інженер-економіст. Народився у м. Миргород Полтавської губ. 1929 р. закінчив економічно-кооперативний ф-т УГА.

⁴⁷"Взаємопоміч" - ошадно-позичкове товариство професорів і службовців УГА.

⁴⁸Допомоговий комітет при УГА - організація, що опікувалася матеріальним забезпеченням студентів УГА. Складався з представників професури та студентства, провадив свою діяльність на основі кошторисів фінансово-господарської комісії УГА.

⁴⁹Центральний союз українського студентства (ЦЕСУС) - центральна організація, яка об'єднувала й координувала діяльність українських студентів поза межами СРСР, колективний член УУУ для ЛН. Заснований на III Всеукраїнському студентському конгресі у Празі (1922 р.). У 1924 р. ЦЕСУС об'єднував 3364 союзи та 22 організації. Впродовж 1922-1939 рр. відбулося 11 звичайних і 2 надзвичайних з'їзди. Місцями осідку керівництва ЦЕСУСу були Прага (1922-1934) та Відень (1935-1939). Надзвичайний член Міжнародної Студентської Конфедерації (Брюссель), член Міжнародної Студентської Служби, брав участь в Інтернаціональній Студентській Лізі (1933-1939). Друкованими органами Союзу були "Студентський вісник" (1923-1931, 1935-1939) та, частково, "Студентський шлях". З початку 1930-х років ЦЕСУС став на націоналістичні позиції. З огляду на Другу світову війну припинив свою діяльність, відновивши її лише в березні 1946 р. в Мюнхені. З кінця 1950-х років переніс свій осідок до США.

⁵⁰Бибік Василь (1894-?) - інженер-економіст. Народився у с. Гудими Полтавської губ. 1928 р. закінчив економічно-кооперативний ф-т УГА. Член Товариства українських інженерів, Комісії з підготовки Українського об'єднання в ЧСР (1938-1939), управи УУУ для ЛН.

⁵¹У протоколі допущено помилку - йдеться про VII Конгрес Міжнародної університетської федерації для Ліги Націй.

⁵²Ферії - канікули.

Власенко В.Н., Глушан Е.В. К истории Украинской университетской группы для Лиги Наций.

В публикации представлены документы по истории деятельности Украинской университетской группы для Лиги Наций, обнаруженные в архивах Чешской Республики и Украины. Представленные материалы освещают участие академического общества украинского эмиграционного студенчества и профессуры в международном сотрудничестве в рамках Лиги Наций на рубеже 20-30-х годов XX в.

Vlasenko V.M., Glushan O.V. To the history of the Ukrainian University Group for the League of Nations.

In publication there are submitted documents, which show the history of activity of the Ukrainian University Group for the League of Nations and were found out in archives of the Czech Republic and Ukraine. The presented materials cover participation of the academic society of the Ukrainian emigratory students and professorate in the international cooperation within the limits of the League of Nations on a boundary of the 20-30ies of the XX century.

Отримано 23.03.2010